

PODCAST Participatie van kinderen in situatie van onveiligheid. Interview met twee consulenten

Opgenomen door Nele Haedens, Agentschap Opgroeien, 2022

Episode 2: Casus, stem van het kind

Nele: we zitten hier ook samen omdat een collega van jullie, aan jullie dacht, omwille van een casus, een specifieke situatie. Zien jullie het zitten om dit te schetsen en dan aan ons terug te geven waar je echt wel trots was, tevreden over wat je gedaan hebt?

Cindy: Ik ga proberen te schetsen wat ik persoonlijk een hiaat vind en hoe wij aan het werk zijn gegaan. Dus de overgang van OCJ naar SDJ, wij hebben onze concrete stappen, een engagementsgesprek met ouders. Vanaf 12 jaar zitten kinderen ook mee aan tafel. Kinderen beneden de 12 jaar worden in dit stuk ‘vergeten’. Ik vind dit persoonlijk een heel lastige, omdat wij vanuit OCJ al een weg zijn gegaan met die kinderen. En vanaf het moment dat wij van mening zijn dat wij hier onvoldoende verandering in kunnen brengen, dan gaan wij de stap zetten naar parket, richting jeugdrechter. Vaak blijven kinderen daar een beetje hangen met de verdere uitleg. Mama en papa zijn wel op het engagementsgesprek, het blokkeert, het dossier moet noodgedwongen overgemaakt worden aan het parket dat de jeugdrechter vordert. OCJ moet stoppen. Als kinderen op EG aanwezig zijn, missen ze belangrijke info. Het gebeurt dat wij dan wel nog een keer naar school gaan om die kindjes nog uitleg te geven. Maar in de praktijk is dat iets wat niet zo geregeld is.

De situatie waar wij het nu over hebben, is de situatie waar wij starten met serieuze verontrusting waarin er al heel wat hulpverlening was. Maar waarbij wij een mama hebben waarbij die ‘het goed kan zeggen’, een heel grote hulpvraag heeft. Waarbij iedereen denkt, een meewerkende mama. De aandacht en de focus op zichzelf hield op die manier. Maar waarin wij bij aanmelding moesten vaststellen dat de stem van de kinderen, 6 kinderen, daar nooit goed in beluisterd is geweest, ondanks de aanwezigheid van hulpverlening in het gezin. Wij zijn daarmee gestart. De kinderen hebben heel veel gebracht, waarbij wij gesteld hebben dat die kinderen niet meer kunnen thuis wonen. Het engagementsgesprek is dan ook geëscaleerd met mama die zei “ik vertrek” en wij weten niet naar waar. Wij hebben dit dan met hoogdringendheid moeten doorgeven naar jullie toe, jeugdrechtbank. Waarbij de kinderen zoveel gebracht hebben en de uitleg niet meer verder konden krijgen dat zij nu worden geplaatst. En dan komt het bij jullie.

Yasmine: En dan komt het bij de jeugdrechter. Dan zegt de jeugdrechter, “de kinderen moeten hier dringend uit.” Dan is het bellen naar het crisismeldpunt. Dat was een stukje voorbereid vanuit het OCJ. En wonder boven wonder had het crisismeldpunt op dat moment 6 plaatsen, voor alle 6 de kinderen, wat niet evident is. 6 op verschillende plaatsen. Wij zien dat nu ook niet meer gebeuren

dat dit nog zou kunnen. Wij zien dat het crisismeldpunt overbevraagd is op dit moment. Maar toen hadden wij 6 plaatsen en zijn mijn collega en ik de kinderen bij mama thuis gaan ophalen. Heel schrijnend, de kinderen die echt klaar stonden met hun rugzakjes. En zijn wij toen naar de dienst gekomen omdat wij moesten regelen naar waar de kinderen moesten, die naar daar, die naar daar. Ze hadden kledij mee in één grote zak. Dat moest ook nog verdeeld worden. En op dat moment dat ik de straat in rij met 3 kinderen in de auto, zeggen zij: “Cindy, Cindy loopt daar, onze consulent, loopt daar. En ik zeg, “ja jullie kennen Cindy. Zij is met jullie komen praten.” “Wij willen Cindy zien.” Ja, op dat moment was dat niet echt gebruikelijk dat wij daar iets mee zouden doen. Maar toen voelden wij echt wel, ja we moeten hier iets mee doen. Mijn collega heeft zich toen efkes ontfermd over de kinderen. Ik ben toen bij Cindy gegaan en gezegd, “wat doen we hiermee?” En Cindy zei, “Ik kom ook naar beneden en wij gaan het verhaal brengen aan die kinderen.”

Waarbij Cindy en ik dan wel samen, vooral Cindy dan vanuit haar rol, haar verhaal heeft gebracht naar de kinderen: “kijk, om die en die reden, omwille van wat jullie verteld hebben, is het dossier nu naar de jeugdrechter. Daarom moeten jullie nu ook naar een andere plaats om te wonen, kunnen jullie niet meer bij mama zijn.” En, alle kinderen waren in dezelfde ruimte aanwezig. Ik denk de oudste was op dat moment 12, maar had een beperking. En er waren een aantal kinderen dicht bij ons aan het luisteren. Er waren er een aantal aan het spelen. Maar iedereen hoorde wel hetzelfde verhaal. En dat was super waardevol voor die kinderen dat wij dat op dat moment konden doen. Iets wat niet veel of eigenlijk nooit voorkomt. Iets wat wij op dat moment, of achteraf trots op konden terugkijken, amai wij hebben dat gedaan.

Cindy: wij zouden eigenlijk meer van dat willen. Eigenlijk was dit heel waardevol voor die kinderen. In vond het ook heel waardevol om hen daarin te ontschuldigen. Zij hadden heel veel gebracht, maar zaken waar zij ook van aangaven, dat dit moet stoppen, moet veranderen. En ik had aan hen gezegd, “wij gaan proberen maar wij kunnen niets beloven.” Op dat moment heeft de jeugdrechter effectief kunnen ingrijpen. Alle kaarten lagen supergunstig op tafel, in die zin dat er voor de kinderen een plaats werd gevonden. Dit kunnen we ons nu niet meer voorstellen. Maar goed, er is een antwoord gekomen op de noden van de kinderen. Ik denk dat zij ook het gevoel hadden, “wij hebben ons verhaal kunnen doen.” Het was ook echt niet ok op alle vlakken. Ik denk dat het niet dramatischer kon. Maar zij zijn daarin gehoord geweest. En zij hebben ook het gevoel kunnen hebben dat de grote mensen een beslissing hebben genomen. Ik denk dat wij dat ook een paar keer gezegd hebben aan hen, “het zijn de grote mensen, wij hebben beslist, de jeugdrechter heeft een beslissing genomen. Want het is niet ok wat er met jullie gebeurt.” Het oudste meisje zag ik knikken en de tranen kwamen en kwamen. Ja, we konden het ook in de concreetheid brengen. “Het is niet ok dat jij moet zorgen voor je zusjes, dat je onder je voeten moet krijgen omdat dingen niet in orde zijn.” Er was ook sprake van misbruik. Dat was heel herkenbaar voor de oudere kinderen. Het was een mooi moment.

Yasmine: Ja, en dan ook opnieuw dat ontschuldigen van de oudste kinderen. “Wat jullie doen, het zorgen voor de jongste kinderen, dat is heel mooi, maar dat is niet jullie taak, dat is niet ok. Dat moeten de volwassen mensen doen.” En ik denk dat zij op dat moment wel het gevoel hebben gekregen dat zij werden gehoord. Ik denk dat dit heel belangrijk is.

Cindy: “En welke boodschap mama ook meegegeven heeft, je mag je goed voelen met waar je nu naartoe gaat.” Dat vond ik ook heel belangrijk, dat mandaat mogen hebben om efkes “jullie mogen nu rusten, er gaat gezorgd worden voor jullie.”

Yasmine: En ja, de kinderen zijn erna nog een aantal keer van plaats moeten veranderen. Zij zitten op dit moment ook nog niet allemaal samen. Wat er wel voor zorgt, dat dit bij de kinderen nog altijd

veel teweeg brengt. Maar mama blijft wel de boodschap geven, “jullie mogen zich goed voelen, daar zijn.” Dat maakt dat het wel goed gaat met de kinderen.

Nele: misschien heb je het gezegd en heb ik het niet gehoord omdat ik zo onder de indruk ben. Wat maakt dat mama dat ook kan zeggen? Wat hebben jullie daarin gedaan?

Yasmine: Er is dan al een heel lang traject met mama gelopen geweest. Ik denk dat mama zich in de afgelopen jaren in enorme stresssituaties heeft bevonden. Eigen jeugd was heel stressvol, doorspekt van hulpverlening. En op dat , mama had heel hard gevochten. Heel hard gestreden om haar kinderen bij haar te houden. Maar op dat moment merkte ik wel een soort van opluchting bij mama, wat misschien heel raar klinkt, van “oef”. Niet “oef mijn kinderen zijn geplaatst.” Maar “Oef, ik kan eventjes tot mijzelf komen. Het wordt overgenomen van mij.” En, tot op vandaag wordt het nog altijd overgenomen van haar. En je ziet dat zij nog altijd aan het recupereren is van de periode die er aan vooraf ging. Ik denk dat dat gemaakt heeft dat mama wel kon zeggen, “het is mij eventjes te veel.” En zij geeft zelf nu ook aan, “ik probeer voor mijzelf te zorgen. Terwijl ik dat afgelopen periode niet kon.” Maar natuurlijk, de kinderen zijn wel geplaatst en zijn wel de dupe van de situatie. Zij hebben het gevoel, “wij worden gestraft voor een situatie thuis waar wij eigenlijk niets aan konden doen.”

Cindy: En een heel belangrijke in dat verhaal, is de overgang van OCJ naar SDJ. Ik denk dat, hoe jong die kinderen ook zijn, de jongste was er toen net, er was eentje die nog niet naar school ging, er was eentje die net gestart was, om toen ook met alle kinderen apart in gesprek te gaan. Ik denk dat, hoe jong de kinderen ook zijn, het heel belangrijk is om met de kinderen in gesprek te gaan. Dit was door de betrokken hulpverlening niet gebeurd, vanuit idee , ze zijn te jong. Ik denk dat dit de reden is heel de situatie zo is kunnen escaleren en zo lang heeft kunnen duren. Want de lopende hulpverlening was voornamelijk bezig met mama. En uiteindelijk zagen zij die kinderen daar wel ergens in huis. Maar het verhaal van de kinderen was er niet. Eigenlijk was het schrijnend op alle vlakken. De stem van het kind, is heel belangrijk.

Nele: En eigenlijk kwam het wanneer jij dit gestart bent.

Cindy: Wanneer wij in een OCJ starten, gaan wij sowieso in gesprek met ouders, maar ook met de kinderen. Dat hoort erbij. Dat was eigenlijk wel iets waar mama op blokkeerde al van bij de opstart bij het OCJ. “Waarom moet jij dat doen? Luister eens naar alle hulpverleners die betrokken zijn.” Wij blijven dan op onze strepen staan: “Dat is zo, wij gaan wel in gesprek met je kinderen”.

Cindy: Ik denk dat dit ook een hele weg heeft gekend. Het gaat van de kinderen van school houden, om ze niet te kunnen spreken. Waardoor de kinderen school misten. Echt wel proberen de consulent ontwijken zodat de kinderen geen verhaal konden brengen. Ik denk dat dit op dat moment echt wel doorzetting vergt van de consulent om het verhaal van de kinderen te willen horen en er echt wel voor te gaan.

Cindy: Ik denk ook aan het oudste meisje. Zij was op dat moment een jaar of 13-14 jaar. Zij was al eerder weg uit huis. Zij was al eerder doorverwezen. Maar het meisje werd hier aan de deur effectief opgewacht door iemand anders op het moment dat wij zeiden, “zij moet in gesprek.” Ik wou op school gaan, maar zij was er niet.

Dat was ook een grote uitdaging, hoe gaan wij het voor dat kind houdbaar houden? Zij brengt zaken naar ons. Wij moeten die band ook kunnen houden en betrouwbaar blijven. Dat is altijd heel moeilijk. In die situatie konden wij het. Maar dat blijft tot op vandaag de allergrootste uitdaging.

Nele: Wat zou het meisje gezegd hebben dat jij gedaan hebt?

Cindy: Ik denk dat ik haar ben blijven vasthouden, op alle mogelijke manieren. Ik denk dat dit voor haar wel belangrijk geweest is. Op het moment dat mama ook aan school stond om haar daar weg te halen.

Yasmine: En ook, dat meisje heeft achteraf nog naar mij gebracht, “eigenlijk luistert iedereen naar het verhaal van mama. Ik ben blij dat er eens naar mijn verhaal geluisterd is.” Dat kan zij wel brengen. Mama bracht ook heel dubbele boodschappen naar haar. Tegen ons vertelde mama dat het moeilijk loopt met haar. Tegen haar vertelde mama, “wij gaan maken dat die hulpverleners ver weg blijven.” Voor dat meisje was dat wel heel moeilijk. Maar zij kan tot op vandaag nog altijd aangeven, “ik ben blij dat jullie ook naar mij geluisterd hebben.”

Cindy: Voor mij is het ook mooi om ook eens dat verhaal te horen. Want het is zo dat wij vanuit OCJ zeer waardevol werk doen. Ik geloof er nog iedere dag in. Maar we zijn ook een start en als het dan op trajecten komt dat het dan blokkeert. Dan moeten wij uit handen geven. Ik vind dat super, een jeugdrechter moet erbij komen om echt te kunnen bekomen wat er nodig is voor dat kind. Maar wat betekent dat voor dat kind? Ik vind het wel mooi om jou te horen zeggen, Yasmine, hoe de kinderen mij zagen. En dat was ook effectief zo. Op dat moment betekende je wel iets voor hen, maar je verdwijnt erna. En in zoveel situaties is het niet altijd mogelijk dat wij die overdracht zo mooi maken. Ik denk dat wij er niet genoeg kunnen bij stilstaan, wat betekent dat.

Yasmine: Dat is ook zo moeilijk aan jullie OCJ-rol. Ook niet alle dossiers van OCJ worden doorgestuurd naar de jeugdrechtbank. Vaak kunnen jullie ook wel positief afsluiten. Maar ook dan verdwijnt je uit het leven van kinderen. Wij zijn een beetje de eindhalte. En kinderen weten dat zij het met ons verder moeten doen.